

โครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า นั้น ได้จัดตั้งขึ้นมาโดยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นโครงการประสานผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ทั้งเกษตรกร หน่วยงานธุรกิจเอกชนที่เป็นบริษัทผลิตอาหารสัตว์ สถาบันการเงิน รวมถึงหน่วยงานของราชการ ในอันที่จะแก้ปัญหาพื้นฐานของระบบการผลิตเกษตรกรรมของไทยให้มีความเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในโครงการแบบแผนตัวอย่างนี้ เราสามารถนำมาวิเคราะห์สรุปผลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ผลของโครงการในแง่เศรษฐกิจส่วนย่อย (Micro Economics)

ซึ่งจะสรุปถึงผลกระทบจากกลุ่มเศรษฐกิจหน่วยย่อย ดังนี้

1. เกษตรกรในโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า

ก. เกษตรกรได้รับผลดีในแง่เศรษฐกิจจากการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้คือ

1. ภาวะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรดีขึ้น ทั้งนี้พิจารณาเปรียบเทียบทั้งทางด้านรายได้ รายจ่าย และการออมทรัพย์ กล่าวคือ ในทางด้านรายได้นั้น จากการสอบถามพบว่า ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการนั้น เกษตรกรมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ 1,494 บาท แต่หลังจากการเข้ามาอยู่ในโครงการฯ ในปีแรก คือปี 2521 รายได้เพิ่มขึ้นเป็น 2,282 บาท และ 2,929 บาท ในปี 2522 หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 52.74 และ 96.05 ในปี 2521 และ 2522 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับปี 2520

ทางด้านรายจ่ายนั้น ปรากฏว่าก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ คือในปี 2520 มีรายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ 1,430.88 บาท เมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการฯ ปี 2521 มีรายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ 1,516.83 บาท รายจ่ายปี 2521 เพิ่มขึ้นสูงกว่าปี 2520 ร้อยละ 6.01 ในปี 2522 รายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ 1,830.66 บาท

เพิ่มจากปี 2520 ร้อยละ 27.94

จากลักษณะรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นนั้น ปรากฏว่ามีอัตราการเพิ่มต่ำกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการออมทรัพย์โดยเฉลี่ยของเกษตรกรจะเพิ่มขึ้นจากเดิมคือในปี 2520 ซึ่งเป็นปีก่อนที่เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรมีการออมทรัพย์ประมาณ 360.29 บาทต่อครอบครัว แต่หลังจากเข้ามาอยู่ในโครงการการออมทรัพย์เฉลี่ยต่อครอบครัวเพิ่มขึ้นเป็น 610.20 บาท และ 1,736.43 บาท ในปี 2521 และ 2522

ส่วนภาวะหนี้สินนั้นเริ่มลดลง กล่าวคือ ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ยครอบครัวละ 524.02 บาทต่อเดือน ใต้ลดลงเหลือ 247.14 บาท และ 113.97 บาท ในปี 2521 และ 2522

2. การได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน คือที่ดิน 25 ไร่ บ้านพักเกษตรกร 1 หลัง โรงเรือนสุกร และอุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ กรรมสิทธิ์นี้จะได้รับเมื่อเกษตรกรดำเนินงานในโครงการครบ 7 ปีแล้ว มูลค่าตอนก่อสร้างที่ดินเปล่า (ไม่ปรับปรุงเลย) ราคาไร่ละ 1,000 บาท โรงเรือนสุกร และอุปกรณ์ 100,000 บาท บ้าน 60,000 บาท เมื่อครบ 7 ปี ราคาจะสูงกว่านี้ เท่ากับเป็นการออมทรัพย์ไว้จำนวนสูงในแต่ละปี ซึ่งถ้าอยู่นอกโครงการจะไม่มีโอกาสนี้ ทั้งยังได้ผลประโยชน์จากที่ดินและสิ่งก่อสร้างส่วนกลาง (ซึ่งแนวนโยบายเดิมจะจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกร ปกครองตัวเอง และจะดำเนินการจากใคร หรือกับใครก็ได้)

3. การมีอาชีพที่มั่นคง เกษตรกรจะมีประสบการณ์ และความชำนาญในการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้น กล่าวคือ จากการสอบถามเกษตรกรพบว่า ภายหลังจากที่เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช การบริหารงานด้านอื่น ๆ ในระดับดีมาก ร้อยละ 35.29 และระดับพอใช้ประมาณ ร้อยละ 64.71 ซึ่งจากการสอบถามนี้เป็นปีแรกที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดระยะเวลา 7 ปีตามกำหนด คาดว่าประสบการณ์ที่เกษตรกรจะได้รับนั้นจะทำให้มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้วิถีทางการฟาร์มที่ทันสมัย และถูกหลักวิชา

- ก. การต้องซื้อสุกรพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ จากบริษัทฟาร์มกรุงเทพ จำกัด
- ข. การซื้ออาหารสัตว์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการเลี้ยงสุกร ยา
รักษาโรคสัตว์จากบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด บริษัทเกษตรวิสัย บริษัท ซี พี ซัพพลายส์
จำกัด และบริษัทแอควาเนซ ฟาร์ม จำกัด

ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะนิสัยของคนไทยเป็นคนที่สำนึกในบุญคุณคน
และมีความซื่อสัตย์ต่อผู้มีพระคุณ ถึงแม้ว่าจะไม่มีข้อผูกพันทางกฎหมาย

3. การเสี่ยงต่ออุบัติเหตุที่เกิดเนื่องจากบ้าน และ เล้าสุกรพังลงมาทับ
เกษตรกร¹ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพบ้าน และโรงเรือนเลี้ยงสุกรสร้างแบบไม่แข็งแรง
ถาวร เวลาเกิดพายุหรือฝนตก บ้าน และโรงเรือนเลี้ยงสุกรจะพังลงมาทับข้าวของ
เสียหาย หรือทับถูกเกษตรกร ปัจจุบันโครงการประกันภัยบ้าน และโรงเรือนนี้ไว้

4. เมื่อครบกำหนดสัญญา 7 ปี หมู่บ้านเกษตรกรรรมหนองหว้าจะมอบที่ดิน
โรงเรือนสุกร บ้านพักให้แก่เกษตรกร เพื่อใช้ประโยชน์ทำกิน หรือยินยอมให้ตกทอด
ไปยังทายาทของเกษตรกรได้ แต่จะจำหน่ายจ่ายโอนสิทธิดังกล่าว หรือมอบการครอบ
ครองให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ ทั้งนี้พิจารณาในแง่ผลดีแล้วอาจจะเป็นการแก้ปัญหาพื้นฐาน
ของเกษตรกร ไม่ให้เกษตรกรนำที่ดินทำกินไปขายหรือโอนสิทธิ เช่น การจำนอง
แต่ก็เป็นการผูกพันให้ต้องอยู่ในโครงการต่อไป ถ้ายังปรารถนาในทรัพย์สินนั้นอยู่

5. การเสียเปรียบในการทำสัญญากับบริษัท

ก. ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างหมู่บ้านเกษตรกรรรมหนองหว้ากับ
เกษตรกร ให้คำเป็นคดีฟ้องร้องกันที่ศาลในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้เกษตรกรต้อง
เสียค่าใช้จ่ายสูง

¹ ความเสี่ยงภัยแบบนี้ แม้เกษตรกรที่ไม่ได้ เป็นสมาชิกโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรรม
หนองหว้าก็จะประสบเหมือนกันเวลาที่เกิดพายุ และยังไม่มียบริษัททำประกันให้ด้วย

ข. ในกรณีที่หมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้ามีโครงการอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในสัญญา และไม่ขัดต่อการปฏิบัติตามสัญญา หมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้ามีสิทธิจะเพิ่มเติมข้อตกลงกับเกษตรกรได้ ซึ่งเป็นการให้สิทธิเพียงเฉพาะความเห็นชอบของหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าเท่านั้น เกษตรกรไม่มีสิทธิขอเพิ่มเติมข้อตกลงได้

6. เกษตรกรเสียเปรียบในเรื่องของรายได้ที่ควรจะได้รับ เมื่อพิจารณาจากสมาชิกที่ทำงานได้เฉลี่ยครอบครัวละ 2.5 คน ถ้าเกษตรกรไปทำงานนอกโครงการโดยได้ค่าแรงวันละ 45 บาท ในหนึ่งเดือนเกษตรกรจะได้รายได้ 3,375 บาท แต่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนในปี 2521 และปี 2522 เป็นจำนวน 2,282 บาท และ 2,929 บาท ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม การที่เกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมโครงการเกษตร ก็อาจหางานทำไม่ได้ทุกวัน

2. บริษัท เอกชน ในที่นี้ได้แก่บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด และบริษัท

ในเครือ

ก. ผลดีที่บริษัทได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ คือ

1. บริษัทสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ พันธุ์สัตว์ ยาสัตว์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น
2. เป็นการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย กล่าวคือ โดยปกติในด้านการส่งเสริมการขายผลิคมผลเพื่อใช้ในการเกษตรนั้น จะมีลักษณะเฉพาะอย่าง คือ การสาธิตแสดงวิธีการใช้ และการผลิตให้แก่เกษตรกรโดยตรง ซึ่งการจัดตั้งหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าเป็นการจัดตั้งในบริเวณที่เป็นเป้าหมายการส่งเสริมการขายของบริษัทอยู่แล้ว เพราะเกษตรกรในท้องถิ่นใกล้เคียงมีอาชีพทางด้านกลีกรวม และการเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้วิธีการส่งเสริมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. เป็นการเผยแพร่ภาพพจน์ที่ดีของบริษัทต่อมหาชน โดยแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม และตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการที่มีส่วนร่วมพัฒนาเกษตรกรให้มีรายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
4. มีธุรกิจการเลี้ยงสุกรที่มั่นคง มีการผลิตที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นแหล่งอุปทานสำหรับบริษัทของตน กล่าวคือ

ถ้าหากทางรัฐบาลอนุญาตให้มีการตั้งโรงฆ่าชำแหละสุกรอย่างเสรีแล้ว บริษัทซึ่งกำลังขออนุญาตจัดตั้งโรงฆ่าชำแหละก็จะมีแหล่งอุปทานสำหรับโรงฆ่าของตนในปริมาณที่แน่นอนจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้หากพิจารณาทางด้านจิตวิทยา การทำโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า ทำให้เกษตรกรรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และจากการที่รายได้ของเกษตรกรขึ้นกับจำนวนลูกสุกรที่ผลิต และส่งมอบให้กับโครงการ ทำให้เกษตรกรให้ความเอาใจใส่ดูแลเลี้ยงดูสุกรอย่างดี ซึ่งทำให้ได้ผลผลิตดีกว่าการจ้างเลี้ยง

5. บริษัทใช้หน่วยโรงงานผสมอาหารสัตว์ของหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าเป็นแหล่งผลิตอาหารส่งให้แก่โครงการสุกรจ้างเลี้ยงรอบ ๆ โครงการ ทั้งนี้เนื่องจากประสิทธิภาพ และกำลังการผลิตของ เครื่องจักรผสมอาหารทำได้เกินจำนวนอาหารที่ใช้ในโครงการ
6. เป็นแหล่งที่มาของกำไร ซึ่งได้จากการขายอาหารสัตว์ พันธุ์สัตว์ ยาสัตว์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

ข. ผลเสียที่บริษัทได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

1. บริษัทมีความเสี่ยงในฐานะที่เป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้ และเงินเบิกเกินบัญชีแก่เกษตรกรในกรณีที่มีการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้
2. บริษัทหวังว่าการเข้าร่วมดำเนินหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าจะเป็นการเผยแพร่ภาพพจน์ที่ดีแก่บริษัท แต่เมื่อโครงการดำเนินงานไปแล้วในสายตาของคนบางส่วนเห็นว่าบริษัทจะเอาเปรียบเกษตรกร ซึ่งเกิดเป็นภาพพจน์ที่ไม่ดี
3. ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ซึ่งเข้าร่วมโครงการในฐานะผู้สนับสนุนด้านสินเชื่อแก่โครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามขั้นตอนจนบรรลุเป้าหมาย จะได้ผลกระทบจากการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

ก. ธนาคารได้รับผลดีในการเข้าร่วมโครงการ

1. เป็นการขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น และเป็นสินเชื่อที่มีอัตราความเสี่ยงต่ำกว่าการปล่อยสินเชื่อให้แก่เกษตรกรโดยตรง เนื่องจากมีบริษัทฟาร์ม-กรุงเทพ จำกัด เป็นผู้ค้ำประกัน การเข้าร่วมโครงการนี้ทำให้สัดส่วนการให้สินเชื่อ

เพื่อการเกษตรของธนาคารกรุงเทพ จำกัด เพิ่มสูงขึ้นตามเป้าหมายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์จัดสรรเงินให้กู้แก่สมาชิกเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 13 ของยอดเงินฝากในปี 2521

2. ได้รับการชำระเงินคืนอย่างแน่นอนตามกำหนด เพราะมีบริษัทเอกชนที่มีประสิทธิภาพเป็นผู้บริหารเงินกู้ทั้งหมด และอยู่ในฐานะผู้ค้ำประกันวงเงินกู้ด้วย

3. ได้มีโอกาสและแนวทางขยายธุรกิจธนาคารออกสู่ชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4. ประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของธนาคารในฐานะผู้ร่วมบุกเบิกการพัฒนาการเกษตร แผนใหม่

5. ได้เงินฝากจากเกษตรกรในโครงการ เพื่อทำธุรกิจทางด้านธนาคารต่อไป

ข. ผลเสียที่ทางธนาคารได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ คือ การเสียค่าใช้จ่ายในการบริหารสินเชื่อสูง เพราะการติดตามผลแหล่งที่ให้สินเชื่ออยู่ห่างไกลจากสำนักงานใหญ่

4. หน่วยงานราชการ

ก. ผลดีที่ทางราชการได้รับจากการให้การสนับสนุนโครงการ

1. การมีสังคมหมู่บ้านที่มีแบบแผนที่ดี เป็นตัวอย่างในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ
ต่อไป

2. การได้รับพิจารณาเป็นอำเภอดีเด่นในการประกวดการพัฒนาอำเภอของกระทรวงมหาดไทย ปี 2522

3. ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางอย่างดี เนื่องจากเป็นชุมชนตัวอย่าง

4. ลดปัญหาการบุกรุกที่ดินทำกิน ปัญหาโจรผู้ร้าย และปัญหาผู้ก่อการร้าย ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการนี้สามารถช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของเกษตรกรให้สูงขึ้น

5. ช่วยลดปัญหาคนว่างงานให้น้อยลง เพราะงานด้านอุตสาหกรรม การเลี้ยงสัตว์ เป็นงานที่ต้องทำตลอดปี

6. เป็นการเพิ่มทุนรายได้จากการจำหน่ายวัตถุดิบเป็นสินค้าสำเร็จรูปที่มีราคาสูง
7. การทำโครงการนำมาซึ่งปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ซึ่งทำให้ท้องถิ่นเจริญ
8. รัฐบาลไม่ต้องนำเงินงบประมาณมาลงทุนสร้างหมู่บ้านเอง ดังเช่นการสร้างนิคมสร้างตนเอง ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของกรมประชาสัมพันธ์
9. กรณีที่หมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้ามีกำไร รัฐบาลจะได้รับภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น

ข. ผลเสียที่เกิดจากการเข้าร่วมโครงการ มีผลในแง่ของจิตใจของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงที่อยากจะเข้าร่วมโครงการ แต่เข้าไม่ได้ เนื่องจากโครงการรับเกษตรกรเข้าร่วมโครงการได้จำกัด ไม่สามารถรับเกษตรกรจำนวนมากเข้าร่วมโครงการได้ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าทางอำเภอได้ทุ่มเทความสนใจให้แก่โครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าเป็นพิเศษ

การวิเคราะห์ผลของโครงการในแง่เศรษฐกิจส่วนรวม

การที่ได้จัดตั้งโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าขึ้นมา นั้น หากพิจารณาในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจนั้น จะทำให้เกิดระบบการรวมตัวทางแนวตั้ง (Vertical Integration) เกิดขึ้น คือ เป็นการรวมกิจการที่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน คือ เกษตรกรที่เลี้ยงสุกร บริษัทอาหารสัตว์ โดยมีการตัดสินใจ การจัดการ และการประสานงานร่วมกัน ตลอดจนร่วมกันรับความเสี่ยงภัยทางด้านการผลิต และการตลาดร่วมกัน ซึ่งบริษัทฟาร์มกรุงเทพ จำกัด เป็นผู้ดำเนินการจัดการโครงการในช่วง 7 ปีแรกของโครงการ

การเข้ามามีส่วนผูกพันของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด และบริษัทในเครือทำให้เกิดแนวโน้มของการเกิดการดำเนินธุรกิจแนวตั้งเกิดขึ้น จะได้เปรียบทางด้านทุนการผลิต อย่างไรก็ตาม จากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า เราจะพิจารณาถึงผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองได้ดังนี้ คือ

1. ผลกระทบต่อผู้บริโภค

จากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้านี้ จะช่วยให้มีอุปทานสุกรแก่ตลาดภายในประเทศมากขึ้น โดยทำให้มีสินค้าบริโภคอย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือ จะมีสุกรออกสู่ตลาดประมาณเดือนละ 50-100 ตัว (สุกรขุน 1 ตัว หนักประมาณ 110 กิโลกรัม)

จากการที่โครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าได้นำเอาหลักวิชาการทันสมัยมาใช้ในการเลี้ยงสุกรนั้น ทำให้คุณภาพสุกรดีขึ้น กล่าวคือ มีเนื้อแดงมาก ไขมันน้อย และจากการมีปริมาณอุปทานของสุกรเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ระดับราคาของสุกรไม่เพิ่มสูงขึ้นมากนัก ซึ่งถือว่าเป็นการช่วยตรึงราคาเนื้อสัตว์อื่น ๆ ในประเทศด้วย

2. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ประเทศไทยจัดได้ว่า เป็นประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศได้เน้นความสำคัญในด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก ปัญหาส่วนหนึ่งที่เป็นตัวถ่วงความสำเร็จทางด้านการพัฒนาการเกษตรของประเทศก็คือ ปัญหาทางการตลาดที่จะสามารถรองรับผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนเงินทุน และความเข้าใจในด้านวิชาการแผนใหม่ของเกษตรกรอยู่ในขอบเขตจำกัด

บริษัทอาหารสัตว์ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการพัฒนาทางด้านปศุสัตว์ อันเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการเกษตรของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นการตระหนักถึงภาระร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติให้ดีขึ้น จากการที่โครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าได้จัดตั้งขึ้น จะส่งผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจในส่วนรวมดังนี้

ก. ผลในแง่การกระจายรายได้ เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้มีอาชีพที่มั่นคง และเพิ่มรายได้ในระยะยาว เป็นการกระจายรายได้สู่ชนบท ก่อให้เกิดความกินดีอยู่ดีในหมู่เกษตรกร ยกกระตือรือร้นเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การลงทุนในโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้าเป็นการระดมทุนเพื่อการพัฒนาการเกษตรเฉพาะจุด และมีการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนเล็ก ๆ ของภาคเกษตรกรรมเท่านั้น

ข. ผลในแง่กรรมวิธีการผลิต

1. เป็นโครงการที่เปลี่ยนกรรมวิธีการผลิต จากแบบเก่ามาเป็นแบบใหม่ (Technological Production) โดยมีการควบคุมโครงการ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน และปริมาณสม่ำเสมอ และอัตราการสูญเสียน้อย
2. เป็นการสร้างพื้นฐานการเลี้ยงแก่เกษตรกรให้ได้รับความรู้ทางด้านกรรมวิธีการผลิตแบบใหม่ และสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง
3. เป็นการรวมเอาภาคต่าง ๆ ของการประกอบการ เช่นผู้เลี้ยงสุกร แหล่งผลิตวัตถุดิบ และโรงงานอาหารสัตว์ให้เข้ามาอยู่ในที่เดียวกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน ค่าขนส่ง และตัดพ่อค้าคนกลางให้เหลือน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังสามารถเอามูลสุกรมาใช้เป็นปุ๋ยบำรุงดิน และนำแกลบที่ได้จากการหมักของมูลสุกรมาใช้ในการหุงต้มอาหาร ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต และลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกรได้
4. เปลี่ยนรูปแบบการทำฟาร์มแบบเลี้ยงตัวเอง กลายเป็นแบบการค้า และธุรกิจมากขึ้น

อนึ่ง หากโครงการลักษณะเช่นโครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหัวไต้ได้รับการส่งเสริมให้มีขึ้นมาก ๆ แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการส่งออก เพราะตลาดต่างประเทศยังไม่ยอมรับโรงฆ่าสัตว์ในประเทศไทย จะเกิดปัญหาสุกรล้นตลาด

ค. ผลในแง่การว่างทำงาน ก่อให้เกิดการว่างงานในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ไม่มีการว่างงานแอบแฝง (Disguised Unemployment) และการว่างงานตามฤดูกาล (Seasonal Unemployment) เกิดขึ้นเหมือนการทำเกษตรกรรมอื่น ๆ เป็นการรักษาสถียรภาพของรายได้ และอำนาจซื้อของเกษตรกรในเขตชนบทไม่ให้ผันผวนมากเหมือนอาชีพเกษตรกรรมอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม อาจเกิดความเป็นไปได้ของการว่างงาน เนื่องจากการผลิตในระบบเก่ามีต้นทุนการผลิตสูง และคุณภาพต่ำ เมื่อเปลี่ยนกรรมวิธีการผลิตโดยเอาเครื่องมือที่ทันสมัย และการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ต้นทุนต่ำ และมีคุณภาพดี เมื่อกิจการขยายต่อไปจนปริมาณสุกรมีเพียงพอแก่ความต้องการ จะทำให้ผู้ผลิตรายย่อยในบริเวณใกล้เคียงกับตลาดท้องถิ่นหรือหลายท้องถิ่นที่ต้องออกจากกิจการภาคเกษตรกรรมไป

ง. ในแง่การค้าต่างประเทศ มีดังนี้

1. การส่งเสริมให้ได้ผลผลิตจากสุกรที่มีคุณภาพดี ถูกสุขอนามัย มีมาตรฐาน และต้นทุนการผลิตต่ำ จะสามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศได้ อันจะเป็น รายได้สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศในอนาคต โดยปัจจุบันนี้จำนวนสุกรประมาณเดือนละ 1,000 ตัวของโครงการได้ถูกส่งไปจำหน่ายยังตลาดฮ่องกง

2. นอกจากทำให้ประเทศมีรายได้จากภาษีส่งออกแล้ว ยังทำให้ไม่ต้องนำ สัตว์เข้าเพื่อบริโภค อันจะนำไปสู่การช่วยลดดุลการค้าให้ขาดดุลน้อยลง

3. ทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีเสถียรภาพมากขึ้น (Economic Stability) คือการพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยไม่ต้องพึ่งต่างประเทศ คือผลิตเอง บริโภค เอง และทำให้ราคาเนื้อสุกรภายในประเทศมีความผันผวนน้อย

จ. ในแง่แบบแผนการบริโภค จากการที่เกษตรกรเข้ามาอยู่รวมกัน และเกิด เป็นชุมชนขึ้นนั้น ทำให้มีผลกระทบต่อแบบแผนการบริโภคของเกษตรกรในโครงการในรูปแบบของการ เสียนแบบการบริโภค โดยมีการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม หม้อหุงข้าว และอื่น ๆ มากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อแบบแผนของการออมของเกษตรกรในระยะยาว

ฉ. ในแง่ของการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ในรูปการ ประหยัดต่อขนาดภายใน และภายนอก ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องพอสมควรได้ คือ

1. การประหยัดต่อขนาดภายใน เกิดจากการรวบรวมที่ดินของเกษตรกร เข้าเป็นแปลงใหญ่ มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีการแบ่งงานกันทำ และสามารถ ใช้เทคโนโลยีการผลิตอย่างทันสมัย ช่วยเหลือลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้การที่เป็นโครงการ หมู่บ้านเกษตรกรรม ทำให้เกิดการประหยัดในการขนส่งอาหารสัตว์ สุกรที่เลี้ยงและ ค่าใช้จ่ายทางด้านการตลาด

2. การประหยัดต่อขนาดภายนอก เป็นการประหยัดอันเกิดเนื่องจากการที่ โครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมได้ผลิตสุกรมีคุณภาพสูง และต้นทุนต่ำ ทำให้จำหน่ายสุกรสู่ อุตสาหกรรมอื่นในราคาที่ถูกลง ซึ่งเป็นผลให้เกิดการขายตัวในอุตสาหกรรมอาหาร สำเร็จรูปอื่น ๆ ต่อไป

3. ผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมและการเมือง

ก. ในแง่โครงสร้างของครัวเรือน (Family Structure)

จากการจัดตั้งโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้านั้น ทำให้รูปแบบโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนแปลงจากระบบครอบครัวใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกหลายชั่วอายุคน (Generation) คือ ปู่ ย่า พ่อ แม่ และลูก กลายเป็นระบบครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ซึ่งมีสมาชิกในรูปพ่อ แม่ และลูกเท่านั้น ดังนั้นสมาชิกที่เป็นภาระเลี้ยงดูของแต่ละครัวเรือนจะลดลง ดังจะเห็นจากภาระเลี้ยงดู (Dependency Ratio) ของเกษตรกรจะมีเพียง 0.59 คนเท่านั้น รายได้ของครัวเรือนจึงถูกนำไปใช้จ่ายน้อยลง มีเงินเหลือออมมากขึ้น

ในขณะเดียวกัน จากระบบมรดกของครัวเรือนก็ถูกเปลี่ยนรูปแบบ คือ หัวหน้าครัวเรือนจะไม่สามารถแบ่งซอย กระจายทรัพย์สินที่ดินให้แก่บุตรเป็นส่วน ๆ ตามจำนวนบุตรได้เช่นเดิม เนื่องจากมีการผูกพันกับหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า จากการไม่สามารถแบ่งซอยที่ดินนั้น ทำให้ไม่เกิดปัญหาตามมมาในระยะยาว ซึ่งหมายถึงที่ดินถูกแบ่ง เป็นแปลงเล็กแปลงน้อยมากขึ้นไป จนต่ำกว่าขนาดที่จะทำให้ เกิดการประหยัดต่อขนาด

ข. ในแง่ของการอพยพย้ายถิ่น จากวัตถุประสงค์ของโครงการที่จะจูงใจให้ชาวชนบทในท้องถิ่นได้มีงานทำภายในเขตท้องถิ่นของตน ซึ่งเป็นการสร้างงานในเขตชนบท แต่อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ายังมีการอพยพโดยโยกย้ายถิ่นจากเขตจังหวัดอื่นเข้ามาภายในโครงการ

ค. ในแง่การวางแผนครอบครัว โครงการนี้ได้ส่งเสริมการวางแผนครอบครัวให้มีขนาดครอบครัวที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลต่อการลดอัตราการเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติทางหนึ่ง

ง. ในแง่สังคมหมู่บ้าน เป็นการสร้างระบบชุมชนแบบพึ่งตนเอง มีระเบียบของสังคมตามกฎหมายที่สร้างขึ้นให้ เกษตรกรมีความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน ซึ่งเป็นการวางแผนทางพัฒนาระบบสหกรณ์ ตลอดจนระบบการปกครองที่ศึกษาในอนาคด

ปัญหา และแนวทางแก้ไข

เนื่องจากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า เป็นแนวความคิดใหม่ และเพิ่งเริ่มดำเนินการเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ดังนั้นหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติอาจมีปัญหา และอุปสรรค ซึ่งผู้ศึกษาของเสนอปัญหา และแนวทางแก้ไขดังนี้

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>1. <u>ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของเกษตรกร</u></p> <p>จากเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรที่ทางโครงการได้ตั้งเป้าหมายไว้ ปรากฏว่า ในความเป็นจริงแล้วไม่สามารถคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามความต้องการได้ เพราะ</p> <p>ก. ปัญหาการจัดหาเกษตรกรเข้าร่วมโครงการในระยะแรกที่เริ่มโครงการ เนื่องจากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า เป็นโครงการแรก และเป็นโครงการในรูปแบบใหม่ ทำให้เกษตรกรไม่มั่นใจว่าคณะผู้ดำเนินงานจะมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือเกษตรกร ดังนั้นจึงมีเกษตรกรจำนวนน้อยที่ขอเข้าร่วมโครงการโครงการจึงต้องจัดหาเกษตรกรที่ตนรู้จัก เข้าร่วมโครงการ ทำให้มีคณโงมตีว่ามีการใช้ระบบเครือข่าย และมีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ในการคัดเลือก</p>	<p>ปัจจุบันไม่มีปัญหานี้ เนื่องจากการดำเนินงานได้ประจักษ์แก่เกษตรกรว่า คณะผู้ดำเนินงานมีความตั้งใจจะช่วยเหลือเกษตรกรจริง จึงมีเกษตรกรจำนวนมากประสงค์จะขอเข้าร่วมโครงการ</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>ข. พื้นฐานการศึกษาของเกษตรกรอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ เกษตรกรที่ทำการศึกษาร้อยละ 91.17 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่า ซึ่งทำให้เกษตรกรต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้เทคนิคการผลิตแบบทันสมัยมาปรับปรุงการทำงาน ปัญหาที่เกษตรกรส่วนใหญ่พบคือ การคิดเบอรฺสูง</p>	<p>สำหรับโครงการที่จะมีขึ้นในอนาคตควรมีการคัดเลือกเกษตรกรที่มีพื้นฐานความรู้สูงขึ้น เช่น จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนปลาย หรือได้ผ่านการศึกษารองเรียนเกษตรกรรม เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้เทคนิคการผลิตได้เร็วขึ้น</p>
<p>ค. การที่เกษตรกรร้อยละ 38.24 ไม่เคยเลี้ยงสุกรก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ และเกษตรกรที่เคยเลี้ยงสุกรร้อยละ 61.76 เป็นการเลี้ยงสุกรแบบพื้นบ้าน ทำให้การปฏิบัติงานของเกษตรกรก่อให้เกิดความเสียหายแก่โครงการเช่นจับลูกสุกรอย่างรุนแรง เป็นเหตุให้ลูกสุกรบอบช้ำเหนียวหอบ และทำให้ลูกสุกรตายได้</p>	<p>ควรขยายระยะเวลาในการฝึกอบรมเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ ซึ่งเดิมเกษตรกรเคยได้รับการฝึกอบรมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ โครงการอาจขยายเวลาเป็น 1 เดือน เพื่อให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้การเลี้ยงสุกรที่ถูกหลัก อันจะลดความเสียหายที่เกิดแก่โครงการ</p>
<p>ง. เกษตรกรขาดความรับผิดชอบ ไม่สนใจประกอบอาชีพ และการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการละเมิดข้อสัญญาที่ทำไว้กับโครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหัว เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำในวิธีการเลี้ยงสุกรของสัตวบาล 2. ไม่ให้ความร่วมมือแก่สัตวบาลในการจับลูกสุกร หรือสุกรเนื้อ เช่น ไม่อยู่บ้านเวลาสัตวบาลมาทำการจับสุกร 	<p>เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหัวบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หากเกษตรกรมีการละเมิดข้อสัญญา หมู่บ้านเกษตรกรหนองหัวควรจะดำเนินการกับเกษตรกรผู้ละเมิดสัญญาดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตักเตือน หรือทำทัณฑ์บน 2. ยกเลิกการประกันรายได้ขั้นต่ำ

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>3. ไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้าน เช่น กลับบ้านยามวิกาล ซึ่งเป็นปัญหาในด้านการดูแลความปลอดภัยในทรัพย์สินส่วนรวม เล่นการพนัน นำบุคคลภายนอกเข้ามาอยู่อาศัยในครอบครัว โดยไม่แจ้งให้โครงการทราบ หรือก่อปัญหาผู้สาวขึ้นในโครงการ</p> <p>4. นำสัตว์อื่นเข้ามาเลี้ยงโดยไม่ได้ขออนุญาต อันอาจเป็นพาหะนำมาซึ่งโรคระบาดได้</p> <p>5. ละทิ้งงาน ไม่อยู่ดูแลสุกร และไม่สนใจการปฏิบัติงาน</p> <p>6. ไม่รักษาทรัพย์สินที่ได้รับมอบหมายให้ดูแล และไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของโครงการ</p>	<p>3. งดให้ความช่วยเหลือด้านอื่น เช่น งดจ่ายค่าไฟฟ้า</p> <p>4. งดให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ และการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไม่จัดสุกรทดแทนให้</p>
<p>2. <u>ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารโครงการหมู่บ้าน</u></p> <p><u>เกษตรกรรณหนองหว้า</u></p> <p>ก. การไม่สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากถูกจำกัดด้านความรู้และประสบการณ์ของเกษตรกรเอง และปัญหาทางเทคนิคในระดับสูงที่ยากต่อการถ่ายทอด เช่น การผสมอาหารสัตว์ด้วยเครื่องจักรที่ทันสมัยให้ได้คุณภาพตามความต้องการทุกช่วงอายุ (Life Cycle) ของสุกร</p>	<p>โครงการควรมีเกษตรกรที่มีผลงานดีเด่น และมีลักษณะผู้นำมาทำการฝึกอบรมด้านการจัดการโครงการ เพื่อให้เกษตรกรเหล่านี้เป็นผู้บริหารโครงการต่อไปเมื่อครบกำหนดโครงการ 7 ปี และสำหรับโครงการที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า ควรคัดเลือกเกษตรกรที่มีการศึกษาสูง เช่น จบการศึกษาระดับมัธยม</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>ลักษณะเช่นนี้จะเป็นปัญหาในระยะยาว เมื่อบริษัทถอนตัวออกจากโครงการ ซึ่งเกษตรกร อาจไม่สามารถดำเนินงานเองได้</p> <p>ข. เนื่องจากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรรม- หนองหว้า เป็นโครงการที่มีแนวความคิดใหม่ และ เพิ่งเริ่มดำเนินการเป็นแห่งแรกในประเทศไทย การเตรียมงานเป็นไปอย่างรีบด่วน และคณะผู้ ดำเนินงานยังขาดประสบการณ์ด้านนี้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเกิดแรงงานว่างเปล่า ไม่มี งานให้ เกษตรกรทำงานอย่างเต็มที่ เนื่องจาก โครงการพืชไร่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ทันตาม เป้าหมายที่วางไว้ 2. การจัดหาสุกรพันธุ์ทดแทน และ ยาให้ไม่ทันกับความต้องการของเกษตรกร 3. การก่อสร้างบ้านพักเกษตรกร โรงเรือนสุกร เป็นไปอย่างรีบเร่ง ทำให้อาคาร ขาดความแข็งแรง ซึ่งมักเกิดปัญหาเสียหายบ่อย ๆ 	<p>ศึกษาตอนปลาย หรือสายอาชีพะ หรือมหา- วิทยาลัย เพื่อให้เกษตรกรเหล่านี้มาเป็น ผู้บริหารโครงการต่อไป</p> <p>ควรให้กระทรวงเปียบที่ตั้งไว้ยืดหยุ่นได้ บางกรณี เช่น อนุญาตให้เกษตรกรประกอบ อาชีพอื่น ซึ่งไม่ทำให้การเลี้ยงสุกรเสียหาย หรือล่าช้า อาชีพที่ควรส่งเสริมได้แก่อาชีพ ในครัวเรือน เช่น การทำเครื่องจักรสาน หมวก ตระกร้า กระเป๋า เป็นต้น อันเป็น การนำมาซึ่งรายได้อื่น ๆ แก่เกษตรกร</p> <p>ควรมีการวางแผนการจัดสุกร ทดแทนล่วงหน้า และติดตามความเคลื่อนไหว ของโรคสุกรต่าง ๆ เพื่อการจัด Stock ยาให้เพียงพอต่อความต้องการ</p> <p>โครงการควรทำการซ่อมแซมบ้าน และโรงเรือนให้แข็งแรงขึ้น และในปัจจุบัน โครงการได้ปลูกต้นสนรอบโครงการ เพื่อ</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>4. เนื่องจากการดำเนินโครงการ ต้องอาศัยเงินลงทุน บริษัทจึงให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเซ็นสัญญาขอกู้เงิน และเงินเบิกเกินบัญชีจากธนาคาร ซึ่งวงเงินกู้ไม่สัมพันธ์กับเงินลงทุนในทรัพย์สินประจำที่เกษตรกรจะได้รับเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ทั้งนี้พิจารณาจากงบประมาณซึ่งผู้ทำการศึกษาได้ปรับปรุง และสรุปว่าเกษตรกรโครงการสุกรพันธุ์ลงทุนในทรัพย์สินประจำครอบครัวครอบครัวละ 162,707.35 บาท และเกษตรกรโครงการสุกรขุนลงทุนครอบครัวละ 635,487.60 บาท แต่ในการทำสัญญานั้น เกษตรกรโครงการสุกรพันธุ์ทำสัญญากู้เงินจากธนาคารถึงร้อยละ 400,000 บาท ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ในขณะที่เกษตรกรโครงการสุกรขุนไม่ต้องกู้ยืมเงินเลย</p>	<p>กำบังอมฝน</p> <p>โครงการควรพิจารณาการปรับปรุงสัญญากู้เงินจากธนาคารให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกร</p>
<p>ค. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดหาที่ดินที่มีขนาดและสภาพเหมาะสมในการดำเนินงาน เพราะที่ดินขนาดใหญ่ ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำลง และสามารถรับเกษตรกรเข้าร่วมโครงการได้มากขึ้น แต่ที่ดินใหญ่ และติดต่อกันหายาก และเกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองไม่มากนัก การซื้อที่ดินจึงมีปัญหาเรื่องที่ดิน เจ้าของที่ดินบางรายไม่ยอมขายที่ให้</p>	<p>ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ เพื่อแก้ปัญหาของที่ดินสาธารณะ ซึ่งอาจตามมาในภายหลัง</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>โครงการหมู่บ้าน เกษตรกรรมหนองหว้า ไม่ประสบปัญหาการซื้อที่ดิน เพราะมีเจ้าหน้าที่ของทางราชการช่วยเกลี้ยกล่อมเกษตรกรให้ขายที่แก่โครงการ แต่โครงการประสบปัญหาที่ดิน 70 ไร่ ในบริเวณโครงการเป็นที่ดินสาธารณะ</p> <p>ง. ความล่าช้าในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่โครงการประสบ เนื่องจากต้องมีการตัดสินใจร่วมกันหลายฝ่าย เช่นกรณีเกษตรกรไม่ปฏิบัติตามสัญญา และโครงการจะให้เกษตรกรออกจากโครงการต้องมีการพิจารณาร่วมกันหลายฝ่าย</p> <p>จ. เกษตรกรบางกลุ่มซึ่งมีบ้านพักอยู่ใกล้เคียงกัน แต่ขาดความเข้าใจ และสามัคคีกลมเกลียวกัน</p> <p>ฉ. เกษตรกรไม่เข้าใจวิธีการจัดเก็บภาษีที่ทางโครงการหักจากรายได้ค่าลูกสุกรเพื่อนำส่งรัฐบาล</p> <p>ช. เกษตรกรมีปัญหาสุกรขาด หรือล้นในบางช่วง</p>	<p>กำหนดขอบเขตและอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารโครงการ เฉพาะปัญหาซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ จึงให้มีการตัดสินใจหาร่วมกันทั้งสามฝ่าย คือ บริษัท ธนาคาร และหน่วยราชการ</p> <p>เนื่องจากเกษตรกรมาจากแหล่งที่ต่างกัน อาจจะเข้าใจกันได้ยากในระยะต้น ๆ โครงการควรอบรมให้เกษตรกรเห็นผลดีของการสามัคคีกันในที่ประชุมของโครงการ</p> <p>โครงการควรทำรายละเอียดการเสียภาษีให้เกษตรกรทราบเป็นราย ๆ ไป และจัดประชุมแถลงวิธีการจัดเก็บภาษีของราชการ</p> <p>แก้ไขโดยการย่นระยะเวลาหย่านมให้เร็วขึ้น เมื่อเกิดสุกรขาด และยืดเวลาหย่านมเวลาสุกรล้น</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>ช. ปัญหา เรื่องความเป็นไปได้ของการนำโรคเข้าสู่โครงการ เนื่องจากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า เป็นโครงการที่บริษัทธนาคาร และนายอำเภอ ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นจึงมีคณะบุคคลต่าง ๆ เข้าเยี่ยมชมโครงการเสมอ อันเป็นการผิดหลักสุขาภิบาล และการป้องกันโรค ซึ่งห้ามบุคคลภายนอกเข้ามาในบริเวณโรงเรียนเสี้ยวสุกร</p>	<p>การนำบุคคลภายนอกเข้าเยี่ยมชมโครงการ ไม่ควรนำบุคคลเหล่านั้นเข้าไปในโรงเรียนเสี้ยวสุกร</p>
<p>ฉ. ปัญหา เรื่องน้ำ และการชลประทาน เนื่องจากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า มีทั้งการปลูกพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์ จึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบชลประทาน เพื่อผลในด้านการผลิต แต่เนื่องจากแหล่งน้ำอยู่ห่างไกลมาก การจะจัดระบบชลประทานจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และมักจะมีปัญหาอื่น ๆ แทรกซ้อนเข้ามา เช่น ปัญหาเรื่องการซื้อกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ระบบชลประทานผ่าน และปัญหาเรื่องการบำรุงรักษา และการป้องกันผู้อื่นมาก่อให้เกิดความเสียหาย</p> <p>โครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า ได้ทำการขุดบ่อน้ำ ซึ่งคาดว่าจะได้น้ำ 20 แกลลอนต่อนาที ปรากฏว่าขุดจริงได้น้ำเพียง 9 แกลลอนต่อนาที ทำให้น้ำไม่พอใช้</p>	<p>โครงการได้แก้ไขปัญหาการขาดน้ำ โดยขุดน้ำจากบ่อของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับโครงการ</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข			
<p>ญ. โครงการพืชไร่ได้ผลผลิตต่ำกว่าเป้าหมาย และแผนการบำรุงดินไม่ได้รับการสนับสนุน ในปีแรกมูลสุกรไม่พอ ต้องซื้อปุ๋ยมาลง ทำให้ต้นทุนการปลูกพืชสูง และเครื่องมูลสุกรมาไม่ทัน</p>	<p>โครงการควรเสนอให้ฝ่ายบริหารตระหนักถึงความสำคัญของการฟื้นฟูสภาพดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้โครงการสามารถปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ และก่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อบริษัทในสายตาของชุมชน</p>			
<p>ฉ. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานพืชไร่และหน่วยงานสุกร เนื่องจากการปลูกพืชไร่ต้องมีการฉีดยากำจัดแมลง ซึ่งไปทำอันตรายให้แก่สุกร และเกษตรกร และการขับแทรกเตอร์ไถหน้าดินทำให้ถนนเสียหาย และท่อประปาข้างถนนแตก</p>	<p>ปัญหานี้เกิดจากข้อบกพร่องในการวางแผนผังฟาร์ม ซึ่งแก้ไขไปได้ในกรณีของโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า แต่สำหรับโครงการอื่น ๆ ที่จะตามมา อาจปรับปรุงวางแผนผังโครงการ โดยแยกส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน โดยอยู่เป็นกลุ่ม ดังแผนภาพดังนี้</p>			
	<table border="1" data-bbox="978 1241 1204 1475"> <tr> <td>บ้านพักเกษตรกร</td> </tr> <tr> <td>แปลงปลูกพืชไร่</td> </tr> <tr> <td>ฟาร์มสุกร</td> </tr> </table> <p>ข้อดีของการวางแผนผังโครงการดังกล่าวมีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นการลดต้นทุน ถนน ประปา ไฟฟ้า 2. เพิ่มความสัมพันธ์ของชุมชนให้ดีขึ้น ทำให้เกษตรกรมีความสามัคคีกัน 	บ้านพักเกษตรกร	แปลงปลูกพืชไร่	ฟาร์มสุกร
บ้านพักเกษตรกร				
แปลงปลูกพืชไร่				
ฟาร์มสุกร				

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>๑. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่โครงการพืชไร่และเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรปลูกพืชที่เจ้าหน้าที่โครงการเห็นว่าจะ เป็นอันตรายแก่ผลผลิตของโครงการ จึงสั่งให้เกษตรกรถอนทิ้ง ทำให้เกษตรกรมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการ</p>	<p>3. ลดปัญหาโจรผู้ร้ายให้น้อยลง</p> <p>เจ้าหน้าที่โครงการพืชไร่ควรจัดอบรมเกษตรกรด้านหลักการเพาะปลูก ชี้ให้เห็นอันตรายของแมลงที่มากินพืชที่เกษตรกรนำมาปลูก ชันจะกระทบกระเทือนต่อโครงการพืชไร่ ซึ่งในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรเอง เพราะโครงการพืชไร่จะแบ่งเป็นผลกำไรให้แก่เกษตรกรครึ่งหนึ่ง</p> <p>อนึ่ง โครงการพืชไร่อาจนำเมล็ดพันธุ์ หรือพันธุ์พืชมาแจกแก่เกษตรกร</p>
<p>3. <u>ปัญหาทางค้ำเงินเชื่อ</u></p> <p>เกษตรกรไม่มีส่วนรับรู้ในการจ่ายชำระคืนเงินกู้ และดอกเบี้ย</p>	<p>โครงการควรแถลงยอดเงินชำระคืน เงินต้น และดอกเบี้ยให้เกษตรกรทราบเป็นคราว ๆ ไป</p>
<p>4. <u>ปัญหาทางด้านจิตใจ</u></p> <p>ก. เกษตรกรมีความรู้สึกว่าเป็นเพียงลูกจ้างบริษัทเท่านั้น เป็นเหตุให้เกษตรกรมีความผูกพัน และความรับผิดชอบในอาชีพของตน และต่อโครงการน้อยกว่าที่ควรจะเป็น</p>	<p>โครงการควรชี้แจงให้เกษตรกรเข้าใจว่า เกษตรกรเป็นผู้กู้เงินจากธนาคาร จึงต้องมีความรับผิดชอบในบ้านพัก โรงเรียนที่ดิน สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ บริษัททำหน้าที่เป็นเพียงผู้จัดการเท่านั้น</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>ข. เกษตรกรในปัจจุบันยังอยู่ในภาวะที่ไม่แน่ใจว่าตนเองจะได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือไม่ ภายหลังจากจบสิ้นโครงการ 7 ปี ทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน</p>	<p>ในการประชุมเกษตรกรที่โครงการจัดให้มีขึ้นทุกวันที่ 2 ของเดือน ให้มีการย้ำเรื่องกรรมสิทธิ์ และสิทธิที่เกษตรกรจะได้จากการเข้าร่วมโครงการ</p>
<p>ค. การที่เกษตรกรรู้สึกว่าคุณภาพและระดับต่าง ๆ ของโครงการ ทำให้เกษตรกรมองภาพพจน์ของโครงการว่าเหมือนคล้ายกัน ซึ่งทำให้เกษตรกรขาดความอบอุ่นใจในการประกอบอาชีพ</p>	<p>ปัญหานี้อาจมีสาเหตุจากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า เป็นแนวความคิดใหม่ และเพิ่งเริ่มดำเนินการเป็นแห่งแรกในประเทศไทย โดยเปลี่ยนกรรมวิธีการผลิตแบบเก่ามาเป็นแบบใหม่ และการควบคุมโครงการมีหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติที่เข้มงวด เพื่อความสมบูรณ์ของโครงการ โดยโครงการหวังผลทางการปกครอง ซึ่งการที่คนหมู่บ้านมาอยู่รวมกัน หรือยอมรับหลักเกณฑ์เดียวกันไม่ใช่สิ่งที่ง่ายนัก ฉะนั้นความเป็นอยู่ของเกษตรกรในโครงการจะเป็นปกติสุขได้ ต้องอาศัยระเบียบ วินัย หรือข้อบังคับว่าด้วยมารับผิดชอบต่อตนเอง และต่อครอบครัว ซึ่งวิธีการดำเนินงานที่ทางบริษัทกำหนดขึ้นเป็นวิธีใหม่สำหรับการยอมรับของเกษตรกร จนบางครั้งเกิดความขัดแย้งกับประสบการณ์ ความเคยชิน ความรู้ และนิสัยดั้งเดิม ถึงแม้ว่าทางโครงการจะได้ชี้แจง และทำความเข้าใจในหลักการให้เกษตรกรทราบแล้วก็ตาม</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>ง. เกษตรกรเกิดความหวาดระแวงกับภัยธรรมชาติ เช่น วาตภัย เพราะสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงทนทานพอ เมื่อฝนตกน้ำจะสาด และซึมตามผนัง จนพื้นบ้านนองไปด้วยน้ำ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งของเครื่องใช้ต่าง เช่น คราวที่มีพายุบ้านพัง เกษตรกรเสียหายมาก เกษตรกรอยู่กันอย่างหวาดระแวงว่าวันใดวันหนึ่งบ้านอาจพังลงมา ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้</p> <p>อนึ่ง ปัญหาที่ตามมาจากการที่เจ้าพนักงาน พายุ ทำให้เกษตรกรต้องย้ายสุกรไปฝากโรงเรือนของเพื่อนบ้าน ทำให้การเลี้ยงสุกรไม่สะดวก และเป็นผลให้ผลผลิตลูกสุกรต่ำลง</p>	<p>แนวทางแก้ไขคือการให้กฎ ระเบียบที่ดึงไว้ยึดหยุ่นได้บางประการ เช่น อนุญาตให้เกษตรกรไปทำงานนอกโครงการได้ เนื่องจากมีแรงงานว่างเปล่าในโครงการ</p> <p>ปัญหานี้โครงการได้มีการปรึกษา วาตภัยให้บ้านพัก และเจ้าสุกร ผู้ศึกษาเสนอให้มีการประกันชีวิต เกษตรกรเพิ่มขึ้น เพื่อให้ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อบริษัทว่า บริษัทห่วงแต่ทรัพย์สิน ไม่สนใจชีวิตของเกษตรกรหมดไป</p> <p>นอกจากนี้โครงการอาจส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้ยืนต้นบริเวณใกล้บ้านพัก และเจ้าสุกร เพื่อใช้เป็นที่พักบังลมฝน ทั้งนี้ เป็นข้อสังเกตจากการสอบถามเกษตรกรพบว่า ก่อนจะเป็นโครงการ บริเวณที่ดินนี้เต็มไปด้วยต้นไม้ใหญ่ และไม่เคยมีปรากฏการณ์บ้านพังเพราะพายุฝน เมื่อโครงการวางสำหรับปลูกพืช จึงมีปรากฏการณ์นี้</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>5. <u>ปัญหาทางด้านแบบแผนการใช้จ่าย และการออม</u></p> <p>ก. เกษตรกรส่วนใหญ่มีแบบแผนการใช้จ่ายแบบเลียนแบบการบริโภคซึ่งกันและกัน (Demonstration Effect) ส่วนใหญ่ใช้จ่ายในสินค้าฟุ่มเฟือยเกินฐานะ เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ หม้อหุงข้าว ซึ่งมีแนวโน้มต่อรูปแบบของการออม และการก่อภาระหนี้สินในอนาคต อาจทำให้โครงการไม่ประสบผลตามเป้าหมายที่มุ่งให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และประหยัด มีการออมทรัพย์เพื่อการลงทุนในภายหน้า</p> <p>ข. การกู้ยืมเงินกันนอกระบบ ซึ่งจะส่งผลถึงภาวะหนี้สิน ซึ่งจะเกิดในอนาคต</p> <p>ค. เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำบุญ และการพนันมาก</p>	<p>ชี้แจงให้เกษตรกรเห็นข้อเสียของการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซึ่งทำให้เกษตรกรไม่มีเงินออม และอาจกลับไปอยู่สภาพที่ยากจนเช่นเดิมก่อนเข้าโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเงินทุนที่จะใช้หมุนเวียนในกิจการเมื่อครบกำหนดโครงการแล้ว ทำให้กิจการคงอยู่ไม่ได้ เกษตรกรควรหัดนิสัยในการใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น และละทิ้งนิสัยที่ชอบเล่นการพนัน</p>
<p>6. <u>ปัญหาด้านความปลอดภัยของชุมชน</u></p> <p>เกษตรกรถูกขโมยลูกสุกร ทำให้สูญเสียรายได้จากค่าลูกสุกรตัวละ 70 บาท และมีการฉีปล้น และฆ่ากันตายในโครงการ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้เกษตรกรขวัญเสีย และรู้สึกไม่ปลอดภัย</p>	<p>ปัญหานี้ อาจเป็นสาเหตุจากการที่ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรในโครงการดีกว่าเกษตรกรบริเวณรอบ ๆ และไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณโครงการ ทำให้ยามรักษาความปลอดภัยดูแลไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ เกษตรกรอาจลักลูกสุกร และอาหารออกไปขายนอก</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
	<p>โครงการ เพราะราคาตลาดของลูกสุกรสูง ประมาณ 450-550 บาทต่อตัว วิธีการแก้ไขอาจทำได้โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มจำนวนยาม โดยอาจเพิ่มจุดที่จะเดินยามขึ้น 2. ให้เกษตรกรในกลุ่มเดียวกัน คือ ใน 4 บ้านจัดตัวแทนหนึ่งคนคอยสอดส่องบุคคลที่เข้ามาในโครงการในยามวิกาล 3. ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการในการจัดตำรวจให้แวะมาตรวจในเวลากลางคืน โดยโครงการจัดสร้างป้อมตำรวจหน้าโครงการ เพื่อให้สายตรวจแวะมาตรวจ และเซ็นชื่อ 4. ปลูกล้อมไม้ล้อมรอบบริเวณโครงการ เช่น ต้นสน หรือล้อมรั้วรอบบริเวณโครงการ

กล่าวโดยสรุปแล้ว โครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหว้าประสบปัญหาด้านการจัดการ

ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องน้ำ เนื่องจากโครงการนี้มีทั้งการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้น้ำมาก แต่น้ำที่โครงการขุดขึ้นมาได้ต่ำกว่าที่โครงการคาดว่าจะได้ จึงเกิดปัญหาการขาดแคลนในฤดูร้อน

2. การผลิตของฝ่ายพืชไร่น่ากว่าเป้าหมาย เนื่องจากคุณภาพของดินไม่ดี และต้องอาศัยเวลา 3-5 ปี ในการปรับปรุงคุณภาพของดินให้เหมาะแก่การเพาะปลูก

3. ปัญหาเรื่องทัศนคติ และการยอมรับของเกษตรกร เนื่องจากวิธีการดำเนินงานที่ทางบริษัทกำหนดขึ้นอาจจะใหม่สำหรับเกษตรกร จนบางครั้งเกิดความขัดแย้งกับประสบการณ์ ความเคยชิน ความรู้และนิสัยดั้งเดิม ถึงแม้ว่าทางโครงการได้มีการชี้แจง และทำความเข้าใจในหลักการให้เกษตรกรทราบแล้วก็ตาม

4. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานสุกรพันธุ์ และหน่วยพืชไร่ ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากทั้งหน่วยงานสุกร และหน่วยงานพืชไร่ต้องการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของตนด้านผลผลิต และการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งสองก่อให้เกิดผลเสียแก่อีกฝ่ายหนึ่ง กล่าวคือ หน่วยงานพืชไร่ต้องฉีดยาฆ่าแมลงพืช ซึ่งไปทำอันตรายแก่สุขภาพสุกร หรือกรณีที่เป็นฤดูเพาะปลูก หน่วยพืชไร่จะนำแทรกเตอร์เพื่อไถหน้าดิน ซึ่งทำให้ถนนและท่อประปาริมถนนเกิดความเสียหาย หรือหน่วยสุกรพันธุ์ส่งเสริมให้เกษตรกรตกแต่งสวนหน้าบ้านพัก ให้ปลูกพืชสวนครัวเพื่อไว้บริโภค ซึ่งการที่เกษตรกรจะปลูกพืชบางชนิดอาจนำมาซึ่งโรคแมลง เช่น เกษตรกรปลูกข้าวโพด อาจมีแมลงมาทำให้ข้าวโพดที่โครงการปลูกเกิดโรคระบาด เป็นต้น ดังนั้นจึงเกิดเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานทั้งสอง ซึ่งปัญหานี้เกิดจากการขาดการประสานงานกัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทั้งสองควรจะหันมาปรึกษา และหาทางแก้ไขให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพมากที่สุด และบรรลุถึงวัตถุประสงค์รวมของโครงการ

ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

ภายหลังจากจบสิ้นโครงการ 7 ปีแล้ว เกษตรกรมีสิทธิ์ดำเนินการธุรกิจของตนเองโดยอิสระ เพราะหมดภาระหนี้สินกับธนาคาร และหมดสัญญากับบริษัทผู้ควบคุมโครงการแล้ว จากการศึกษาเห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจโครงการ และขณะนี้ เกษตรกรคงไม่สามารถดำเนินการธุรกิจด้วยตนเอง กล่าวคือ เกษตรกรไม่รู้ขั้นตอนการดำเนินงานทั้งด้านการผลิต การตลาด และการใช้เงินทุนภายใต้การควบคุมดูแล และแนะนำจากบริษัท ธนาคาร และฝ่ายปกครอง ทั้งนี้เนื่องจาก

1. เกษตรกรไม่ทราบถึงรายได้ รายจ่ายจากการเลี้ยงสุกร เช่นต้นทุนค่าอาหาร ค่าพันธุ์สุกร ค่ายารักษาโรค เป็นต้น

2. เกษตรกรไม่ทราบถึงความสามารถของตนในการชำระหนี้คืนเงินต้น และดอกเบี้ย
ก่อนอาคาร

3. เกษตรกรไม่สนใจในภาวะการตลาด เนื่องจากรายได้ของเกษตรกรเป็นรายได้
จากการส่งลูกสุกรให้โครงการในอัตราตัวละ 70 บาท ทั้งนี้รายได้ไม่แปรตามราคาตลาดของลูก
สุกร

4. เกษตรกรยังไม่ตระหนักถึงการออมทรัพย์เพื่อจะสะสมไว้เป็นทุนหมุนเวียนในกิจการ
หลังจากสิ้นโครงการ ทั้งนี้พิจารณาจากรูปแบบของการใช้จ่ายของเกษตรกรว่าเป็นไปในทางฟุ่ม-
เฟือ โดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นในการใช้จ่าย และเกิดการบริโภคเลียนแบบกัน (Demonstra-
tion Effect) เช่นการซื้อตู้เย็น โทรทัศน์ จักรยานยนต์ เป็นต้น

ผู้ศึกษาเห็นว่าโอกาสที่เกษตรกรจะรวมตัวเป็นกลุ่ม หรือเป็นสหกรณ์นั้นเป็นไปได้ยาก
เนื่องจากเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการรวมเป็นสหกรณ์ว่าทำให้เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรอง
สูงขึ้น และในปัจจุบันเกษตรกรขาดความสามัคคี และขาดความเข้าใจกัน

ข้อเสนอแนะ

ขณะผู้ดำเนินงานควรสอนให้เกษตรกรเรียนรู้ขั้นตอนการดำเนินงานด้านการผลิต การตลาด
และการใช้เงินทุนระหว่างที่มีหนี้สินอยู่ วิธีการที่อาจทำได้คือ ให้นำบริษัทจัดประชุมชี้แจงให้เกษตรกร
เข้าใจเป็นประจำทุกเดือน พร้อมกับให้เกษตรกรอบรมซึ่งกันและกัน โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร
เพื่อกลุ่มจะได้เป็นตัวแทนรับทราบกิจการของโครงการแทนเกษตรกร และกลุ่มก็มีโอกาสจะจัดทำ
เองโดยอิสระในโอกาสต่อไปด้วย เช่น เริ่มจากใบเสร็จรับเงินค่าอาหาร ยารักษาโรค ค่าพันธุ์
จากบริษัทให้มีสำเนาไว้กับทุกคนครบถ้วน การกู้และการชำระหนี้คืนธนาคาร กลุ่มจะต้องรับทราบ
ทุกครั้ง นอกจากนี้โครงการควรสอนให้เกษตรกรสนใจในภาวะการตลาด เนื่องจากราคาสุกร
ในวงจร (Marketing Cycle) ย่อมเคลื่อนไหวขึ้นลงตามปริมาณการผลิต และความต้องการของ
ผู้บริโภค การสอนให้เกษตรกรรู้จักการออมทรัพย์เป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง เนื่องจากเมื่อ
เสร็จสิ้นโครงการ และเกษตรกรดำเนินงานเอง ถ้าเกษตรกรไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ใน
กิจการของตน เกษตรกรอาจตกอยู่ในสภาวะเช่นเดิมก่อนเข้าโครงการ และสูญเสียกรรมสิทธิ์
ในทรัพย์สินของตน และกลับเข้าสู่วัฏจักรแห่งความยากจนอีก ในที่สุดวัตถุประสงค์ของการที่จะ
ยกระดับฐานะของเกษตรกรก็คงประสบกับความล้มเหลว

อนึ่ง ในช่วง 2 ปีที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา เป็นช่วงที่เกิดภาวะเงินเฟ้อ ดังนั้นถ้าหากบริษัทพิจารณาเห็นว่าการปรับราคาลูกสุกร จะไม่กระทบกระเทือนต่อการดำเนินงานด้านการผ่อนชำระคืนเงินกู้แล้ว โครงการควรพิจารณาปรับราคารับซื้อลูกสุกร โดยราคาที่ปรับให้อยู่ในดุลยพินิจของบริษัทเอง สำหรับโครงการพืชไร่นั้น บริษัทควรหาทางปรับปรุงคุณภาพของดินให้ดีขึ้นโดยเร็ว และทำการปลูกพืชที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผสมอาหารสุกร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการลดต้นทุนการผลิตลง และเมื่อมีการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทางโครงการควรแจ้งให้ธนาคาร และนายอำเภอทราบ เพื่อที่จะได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปมีส่วนรับรู้ในการเก็บเกี่ยวด้วย และกรณีที่เกษตรกรปฏิบัติงานได้ผลดี มีผลผลิตสูง โครงการก็ควรพิจารณาขยายโรงเรือน และจำนวนสุกรให้มากขึ้น

โครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหว้าเป็นรูปแบบ (Model) ทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาการเกษตรได้ครบวงจร และก่อให้เกิดผลดีแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการมากกว่าผลเสีย กล่าวคือ เกษตรกรมีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง บริษัทเอกชนได้รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ ยารักษาโรคสัตว์ และอุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ ธนาคารได้รับความมั่นใจในการได้รับชำระหนี้คืน และรัฐบาลได้ส่งเสริมหมู่บ้านที่มีแบบแผนที่ดี และป้องกันการบุกรุกที่ดินทำกิน นอกจากนี้โครงการยังส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม โดยประชาชนได้บริโภคเนื้อสุกรที่มีราคาถูก ภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้ดีขึ้น มีกรรมวิธีการผลิตที่ทันสมัย และลดปัญหาการขาดดุลย์ เนื่องจากมีการเพิ่มมูลค่าการส่งออก (ซึ่งเดิมส่งออกในรูปวัตถุดิบ)

เมื่อพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดทำโครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหว้าแล้ว สมควรที่รัฐบาลควรเป็นผู้ริเริ่ม และให้การสนับสนุนแก่เอกชน และธนาคารในการจัดทำโครงการลักษณะเช่นโครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหว้าให้มีขึ้นทั่วประเทศ โดยรัฐบาลเป็นผู้คอยประสานงาน และอำนวยความสะดวก จัดระบบสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า ดูแลความปลอดภัยให้แก่เกษตรกร และที่สำคัญคือ คอยเอาใจใส่ ควบคุมดูแลในการดำเนินงานในหมู่บ้านให้เป็นไปอย่างยุติธรรม เมื่อเกษตรกรได้รับการช่วยเหลือ มีมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น การเกษตรกรรมได้มีการพัฒนาขึ้น จะส่งผลกระทบต่อประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และจากการศึกษาโครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหว้านี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะการจัดทำโครงการที่จะเกิดขึ้นใน

ภายใต้ ดังนี้

1. การจัดรูปโครงการ ควรแบ่งเป็นสัดส่วนระหว่างบ้านพักเกษตรกร โรงเรียน เล้าสุกร และพืชไร่ เพื่อลดต้นทุนค่าประปา ไฟฟ้า ป้องกันปัญหาโจรผู้ร้าย และเพิ่มความสัมพันธ์ ของชุมชน

2. ขนาดของบ้านพักเกษตรกร โรงเรียน เล้าสุกร และจำนวนสุกร เป็นไปตามกำลัง ความสามารถของเกษตรกร

3. จากปัญหาพื้นฐานการศึกษาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการค้า ยันอาจเป็นเหตุ ให้เกษตรกรไม่สามารถดำเนินการเองเมื่อครบกำหนดโครงการ และคณะดำเนินงานได้ถอนตัว ออกจากโครงการไปแล้ว ดังนั้นสำหรับโครงการที่จะตั้งขึ้นใหม่ในภายหน้า ควรมีการคัดเลือก เกษตรกรที่มีการศึกษา เข้าร่วมโครงการด้วย เพื่อว่าเกษตรกรเหล่านี้จะได้จัดการบริหารโครงการต่อไปในภายหน้าได้เองโดยลำพัง

สำหรับโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรรมหนองหว้าอาจต้องจ้างคณะผู้บริหารงาน ซึ่ง ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบันนี้ หรือจ้างผู้บริหารงานชุดใหม่เข้ามาบริหารโครงการ เมื่อหมดกำหนด สัญญา 7 ปี

4. ควรให้เกษตรกร และผู้บริหารโครงการได้มีส่วนร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น โรงฆ่าสัตว์ อุตสาหกรรมการผลิตอาหารกระป๋อง เป็นต้น

อนึ่ง หากมีการพัฒนาระบบการผลิตเป็นแบบวิชาการสมัยใหม่ แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการส่งออก หรือไม่ปรับปรุงระบบอื่น ๆ ให้สอดคล้องกัน ตลาดต่างประเทศยังไม่ รับรองโรงฆ่าสุกรของไทย เนื่องจากการสุขาภิบาลไม่ดี และคุณภาพของสุกรไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นรัฐบาลควรพิจารณาให้มีการเปิดโรงฆ่าสัตว์เสรี ยันจะทำให้ ปริมาณค่าการส่งออก ลดลง- การค้า และแก้ปัญหาสุกรล้มตลาดได้